

Fiskeri- og Søfartsmuseets 4-årige arbejdsplan 2011-2014

MUSEETS MISSION & VISION

1. Hvad er museets mission (opgave og ansvarsområde) og vision (max 1 side)

Mission:

Fiskeri- og Søfartsmuseet skal gennem indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling virke for at sikre Danmarks kultur- og naturarv og belyse tilstande og forandringer inden for kultur- og naturhistorien.

På det kulturhistoriske område skal museet arbejde med det danske fiskerierhverv i alle dets former, dets kulturhistorie og social- og erhvervsstruktur, inden for kystkulturens alsidige udnyttelse af kystens og havets ressourcer. På tilsvarende vis skal museet arbejde med den historiske udvikling af den offshore-baserede udnyttelse af naturens energiressourcer. Endelig skal museet arbejde med alle aspekter af søfartens fortid og nutid centreret omkring de vestjyske havne og farvande, herunder vadehavsregionen og Nordsøen.

På det naturhistoriske område skal museet arbejde inden for det danske havmiljø og belyse sammenhænge mellem havets organismer og de menneskelige aktiviteter. Specielt skal der arbejdes med vadehavets naturforhold og med havpattedyr i danske farvande.

Dette arbejde danner baggrund for at drive en forskningsbaseret museumsattraktion med fokus på mennesket og havet og med et højt serviceniveau over for brugerne.

Vision:

Fiskeri- og Søfartsmuseet vil arbejde hen imod på sit 50-års jubilæum i 2018 inden for sit fagområde at fremstå som et moderne, nyrenoveret museum, der inden for alle felter lever op til museumslovens krav til god museumsdrift.

Fiskeri- og Søfartsmuseets målsætninger søges opfyldt via en strategi om trinvis udbygning af forskning, formidling og fysiske rammer, som udvikles under hensyntagen til en fortsat sund basisøkonomi.

2. Hvordan vil museet arbejde med sin vision inden for den 4-årige planperiode (max ½ side)

Museet vil gennem en række formulerede strategier opbygge en bevidsthed om museets retning og mål. I tilknytning til strategierne opstilles konkrete målsætninger, der sikrer, at der arbejdes frem i mod de overordnede mål.

INDSAMLING

Afsnittet om indsamling skal indeholde status og en 4-årig strategi

Status og aktuelle udfordringer:

1. Hvad er museets samlingsmæssige fokus (eksempelvis tidsperiode og geografisk periode)? Angiv, om der er dele af samlingen, der falder udenfor dette fokus (max 2 sider)

Fiskeri- og Søfartsmuseets kulturhistoriske samling rummer ca. 12.500 genstande vedrørende dansk fiskeri, vestjysk søfart og dansk offshore. Hertil kommer arkivalier, fotografier og en stor samling af søkort og skibstegninger samt optegnelsesarkiv. Tidsmæssigt ligger samlingernes hovedvægt i sidste halvdel af det 19. og hele det 20. århundrede.

Hovedvægten i samlingerne vedrører dansk fiskeri. Alene museets samling af fiskeredskaber omfatter ca. 2.000 genstande fra hele Danmark, og alle væsentlige redskabstyper inden for dansk fiskeri siden midten af 1800-tallet er repræsenteret, dog med undtagelse af større redskabstyper fra nyeste tid. Hertil kommer en omfattende samling af genstande relateret til fiskeforarbejdning og -handel samt maritim arbejdsbeklædning og genstande relateret til maritime håndværk, herunder værktøj til vodbinder, smed, skibsbygger og sejmager. Endvidere rummer museet betydelige samlinger relateret til skibsfarten fra det sydvestjyske område, fra hele fartøjer til navigationsinstrumenter, fartøjsdele og genstande relateret til arbejdet og livet om bord. Endelig rummer museets samlinger en række genstande og modeller i tilknytning til offshore energiproduktion.

Af væsentlig betydning er museets samling på ca. 45 traditionelle danske småfartøjer i træ, dækkende næsten alle danske farvandsområder. Tidsmæssigt dækker bådsamlingen perioden fra ca. 1820 til 1970 og omfatter bl.a. temaerne marskbåde, havgående joller, fjordbåde til transport og fiskeri samt en række pramme.

Ud over de nævnte genstandsgrupper råder museet over arkivalske samlinger, som er væsentlige for museets dækning af sine emneområder. Det drejer sig dels om egentlige arkivfonde, dels om søkort, konstruktionstegninger fra danske skibs- og bådkonstruktører samt fotografier med motiver relateret til fiskeri, søfart, offshore og kystkultur.

I det store hele er de kulturhistoriske samlinger dækkende for Fiskeri- og Søfartsmuseets arbejdsområde, dog primært for perioden 1850-2000. Museet rummer desuden specialsamlingen ”Tage Sørensens Martin Spangsberg bibliotek”, som er en samling af kobberstik, originale kort samt bogværker om Rusland, Sibirien og Japan vedr. Martin Spangsberg, som var født i Esbjerg i 1690’erne, og som var med til at kortlægge den nordlige søvej til Japan som næstkommanderende for Vitus Bering. Materialet, hvoraf det ældste er kort fra 1500-tallet, belyser det nordlige Stillehavsområde før og efter det russiske zarriges danskledede Kamchatka-ekspeditioner i 1700-tallet. Samlingen omfatter knap 200 originale kort og kobberstik samt ca. 15 hylde-meter bogværker.

Fiskeri- og Søfartsmuseets naturhistoriske samling omfatter ca. 2700 genstande vedrørende dyrelivet i danske farvande. Hovedvægten i samlingerne vedrører havpattedyr indsamlet som led i museets engagement i Skov- og Naturstyrelsens *Beredskabsplan vedrørende Havpattedyr og havfugle*. Præparater fra sæler, primært kranier og nedfrosne vævsprøver, udgør den ene, og største, del af havpattedyrsamlingen, mens præparater fra hvaler, dvs. nedfrosne vævsprøver, kranier såvel som komplette skeletter, udgør den anden del. Hvalpræparaterne er indsamlet fra hele landet, mens de indsamlede sælpræparater primært stammer fra Vadehavsområdet.

Foruden havpattedyr omfatter den naturhistoriske samling også fiskefaunaen i Danmark. Fiskesamlingen består af en række afstøbninger, udstoppede fisk samt formalinfikserede fisk. Størstedelen stammer fra farvandene omkring Danmark, men få præparater i samlingen er af udenlandsk herkomst. Slutteligt råder museet over en stor samling af invertebrater (hvirvelløse dyr).

Størstedelen af denne samling udgøres af muslinger og havsnegle, nogle heraf fra tropiske farvande, men også pighuder, krebsdyr og insekter er omfattet af denne samling.

2. Angiv, hvilke faglige hensyn og nødvendige prioriteringer der ligger til grund for indsamlingen af værker og genstande (max ½ side)

Museets kulturhistoriske indsamling koncentrerer sig primært om komplettering og ajourføring af genstandsgrupper i relation til hovedområderne fiskeriet på landsplan og den vestjyske søfart. Herudover bliver der foretaget aktiv indsamling eller erhvervelse af genstande til brug i kommende permanente udstillinger - herunder bl.a. om offshoreaktiviteterne på Nordsøen.

Genstande inden for museets emneområder er ofte meget pladskrævende, her tænkes bl.a. på fartøjer, redskaber til erhvervsfiskeri samt offshorerelaterede genstande. Indsamling af relevante genstande inden for disse kategorier er i de seneste år kraftigt begrænset af pladsmæssige hensyn på grund af manglende ledig magasinplads.

Museets klare profil som specialmuseum bevirker, at vi ofte får tilbudt genstande, arkivalier og fotos som klart er relevante for museets dækning af emneområderne. Imidlertid giver det også mulighed for på et oplyst grundlag at undlade hjemtagelse, idet der ofte vil være tale om genstandstyper, som museet i forvejen rummer i sine samlinger. Der er med andre ord i museets indsamlingspraksis et stort element af reflekteret, passiv indsamling, hvor der i hvert enkelt tilfælde foretages en nøje vurdering af den mulige berigelse af museets samling inden for emneområderne.

Museet har tidligere prioriteret at indsamle adskillige typer inden for samme genstandskategori ud fra en betragtning om, at man ville opbygge en repræsentativ samling af eksempelvis skibsradioer, marinemotorer el. lign. Denne praksis er til en vis grad fraveget, idet der i højere grad lægges vægt på sagsrelateret indsamling. Dog opretholder museet et antal generelle museumssager, som hver især dækker museets hovedemneområder, dvs. fiskeri, søfart, offshore, kystkultur etc.

Museets naturhistoriske profil med fokus på hvaler og sæler afstedkommer en indsamling, der næsten udelukkende koncentrerer sig om havpattedyrene i Danmark. Udvidelse af de øvrige samlinger forekommer kun i begrænset omfang. Indsamlingen koncentrerer sig om at øge kvantum af præparater fra indsamlede arter med fokus på omfattende præparatseriers store forskningsmæssige værdi. Samtidigt søges antallet af repræsenterede arter i samlingen øget. Fiskeri- og Søfartsmuseet har gennem "*Beredskab vedrørende Havpattedyr og Havfugle*" over for Skov- og Naturstyrelsen forpligtet sig til at forestå indsamlingen og bevaringen af strandede havpattedyr i Danmark i samarbejde med Statens Naturhistoriske Museum. Gennem dette samarbejde sikres en koordineret og forsvarlig indsamling og forskningsmæssig anvendelse af præparaterne. Ligeledes forstås en del af indsamlingen, dvs. for sælernes vedkommende, i overensstemmelse med "*Conservation and Management Plan for the Wadden Sea Seal Population*" i regi af det trilaterale Vadehavssamarbejde. Som følge af disse kontraktlige forhold er den naturhistoriske indsamling næsten udelukkende af aktiv karakter. Mens indsamlingen af præparater fra hvaler sker på nationalt plan, foregår indsamlingen af sælpræparater på et regionalt plan begrænset til vadehavsområdet af hensyn til pladsmæssige, logistiske såvel som mandskabsmæssige ressourcer.

3. Redegør for den koordinering, museet foretager med andre museer vedrørende indsamling (max ½ side)

Den kulturhistoriske indsamling inden for hovedemnerne fiskeri og søfart koordineres med museerne i Fiskeripuljen og Søfartspuljen, dels i form af løbende kontakt, dels i form af halvårlige

møder, hvor gensidig orientering og udveksling af synspunkter vedr. bl.a. indsamling finder sted. Desuden foregår der en koordinering af indsamling med de lokale kulturhistoriske museer i museets nærområde, eksempelvis vedr. Vadehavets kulturhistorie samt den fiskeri- og havnerelaterede historie for det sydvestjyske område. Når indsamling og dokumentation finder sted i områder, som ikke er dækket af de maritime puljers medlemsmuseer, koordineres der med det stedlige lokalhistoriske museum. Indsatsen på det energihistoriske område koordineres i Netværket for Energi, Miljø og Klima – Kultur og Samfund. I takt med at flere og flere museer publicerer deres samlinger i Regin, bliver det i stigende grad et brugbart redskab i en koordineret indsamling.

Den naturhistoriske indsamling koordineres for havpattedyrenes vedkommende i henhold til *Beredskabsplan vedrørende Havpattedyr og Havfugle* med Statens Naturhistoriske Museum, Zoologisk Museum. I praksis betyder dette at indsamlingen ved aktuelle hvalstrandinger aftales mellem de to museer ad hoc. Indsamlingen af sæler fra vadehavsområdet koordineres med Skov- og Naturstyrelsen.

Strategidel med angivelse af årlige satsningsområder:

1. Hvordan ønsker museet at prioritere sin indsamling i den 4-årige planperiode? Angiv de enkelte satsningsområder (max 2 sider)

Museets indsamling skal som hovedregel ses som et resultat af museets forskningsindsats, og der vil i planperioden blive indsamlet genstande i relation til de undersøgelser, museet gennemfører. Imidlertid betyder pladsforholdene i magasinerne en meget restriktiv indsamlingspolitik, og den kulturhistoriske indsamling i planperioden vil som hovedregel begrænse sig til komplettering og ajourføring af genstandsgrupper inden for hovedområderne. Under forudsætning af, at der i perioden viser sig mulighed for at udvide museets magasinvolumen i form af en andel i et kommende vestjysk fællesmagasin, vil der blive søgt foretaget en målrettet indsamling af genstande relateret til offshore-aktiviteternes kultur- og erhvervshistorie inden for olieboring, vindenergi m.v. Desuden vil der under samme forudsætninger blive foretaget en mere målrettet indsamling af større genstande inden for det havgående fiskeri i perioden 1970-2000. Den teknologiske udvikling i dansk fiskeri i 2. halvdel af 1900-tallet er veldokumenteret af museet, bl.a. i bogform samt via fotos, tegninger og beskrivelser, og der vil dermed kunne foretages en kvalificeret indsamling af genstande, som er centrale for de væsentligste redskabsteknologier fra perioden, herunder trawl, snurrevod og nedgarn.

Den naturhistoriske indsamling vil i den kommende 4-årige planperiode fortsat koncentrere sig om komplettering af samlingen af præparater fra danske havpattedyr. Omfanget heraf søges af pladsmæssige hensyn samt begrænsede personaleressourcer reduceret ved i større omfang end tidligere at dele indsamlingsindsatsen med Statens Naturhistoriske Museum, Zoologisk Museum. Udvidelse af de øvrige samlinger holdes af pladsmæssige hensyn på et minimum.

Museets bestand af levende dyr (fisk, invertebrater og sæler) opretholdes gennem indsamlingsarbejde foretaget af museets egne folk og af aktive fiskefartøjer. Desuden tilvejebringes en del gennem bytteforbindelser og en mindre del ved eget opdræt. Med de faldende fiskebestande og de færre fiskekuttere er det en udfordring fortsat at skaffe levende dyr til museets akvarier.

Da museets indsamling er en funktion af museets forskning, følger de årlige satsningsområder inden for indsamling museets forskningsplan

2. Hvordan forholder museets indsamlingsstrategi sig til den overordnede vision og strategien for de øvrige hovedopgaver (max ½ side)

Fiskeri- og Søfartsmuseet lægger vægt på at museets indsamling afspejler museets forskning, og den medvirker dermed til at opfylde missionen om at være en forskningsbaseret museumsattraktion. Fiskeri- og Søfartsmuseet søger at have samlinger, der dokumenterer udviklingen inden for hele museets ansvarsområde. Museet arbejder med alternative dokumentationsformer og med koordinering med andre museer for at begrænse antallet af fysiske genstande og dermed behovet for magasinplads.

KONSERVERING OG BEVARING

Afsnittet om konservering og bevaring skal indeholde status og en 4-årig strategi.

Status og aktuelle udfordringer:

1. Giv en overordnet status på samlingernes tilstand og redegør for aktuelle konserverings-/bevaringsrelaterede problemstillinger, der inkluderer såvel aktiv som præventiv konservering (max 2 sider)

Samlingernes tilstand er generelt god, idet museets magasinforhold for langt størstedelen af genstandenes vedkommende er tilfredsstillende. Visse dele af malerisamlingen samt dele af fartøjssamlingen og marinemotorsamlingen har dog behov for en konserveringsindsats. For maleriernes vedkommende bliver disse løbende tilset og efter behov stabiliseret og konserveret hos Konserveringscenter Vest i Ølgod. For marinemotorernes vedkommende er der det specielle forhold, at motorerne har været saltvandskølede, hvilket betyder at de forfalder, når de ikke længere er i brug. Museets frivillige motorlaug arbejder løbende med at vedligeholde og konservere motorsamlingen, men visse motorer er dog så nedbrudte, at de kun vanskeligt kan bevares i oprindelig tilstand.

Museets fartøjssamling befinder sig for de største fartøjers vedkommende udendørs på museets frilandsområde, hvor de i varierende udstrækning udsættes for regnvand, sollys samt temperaturpåvirkning. Fartøjerne vedligeholdes af museets skibstømrere, dels gennem overfladebehandling, dels ved udskiftning af fartøjsdele, når disse er nedbrudte på grund af vejrlig. Det er en udfordring i den kommende planperiode at udvikle metoder til bevaring af fartøjerne under disse forhold. Et metodeudviklingsprojekt med overrisling af fartøjerne med saltvand igangsættes ved årsskiftet 2010/11.

Naturhistorie:

Havpattedyr: Samlingen af præparater fra havpattedyr er af varierende stand, idet delmængder af samlingen opbevares under forhold af svingende egnethed. En del af samlingen har fra indsamlingstidspunktet befundet sig i egnet magasin og er generelt i god stand. En del præparater, særligt skeletter fra strandingerne af kaskelothvaler ved den jyske vestkyst i 1996 og 1997 har i mange år været udstillet under åben himmel på museets frilandsområde. Disse præparater er præget af nedbrydning, men blev i 2009 bragt indendørs. Som følge af akut mangel på plads opbevares en del af havpattedyrsamlingen i, til formålet, uegnede lokaler, der bl.a. er præget af høj luftfugtighed og svingende temperaturer. Opbevaringsforholdene præger disse præparaters tilstand. Endelig har

driftsforstyrrelser påvirket tilstanden hos en række præparater (vævsprøver) i et af museets fryserum.

Fisk: Samlingen er af varierende stand, men opbevares under egnede forhold. En række præparater har behov for en aktiv konserveringsindsats.

Invertebrater: Samlingen af invertebrater er generelt i god stand og opbevares under egnede forhold.

2. Beskriv kort museets magasiner og vurder den bygningsmæssige tilstand. Redegør for eventuelle nedbrydningsfaktorer, der kan gøre sig gældende overfor samlingerne (max 2 sider)

De kulturhistoriske magasiner omfatter i alt 11 rum på i alt ca. 1200 m². Heraf er fem klimastyrede genstandsmagasiner, tre er klimastyrede arkivrum til arkivalier, kort, tegninger og fotos, og tre er uopvarmede frilandsbygninger, som rummer større genstande af træ, hovedsageligt fartøjer. Den bygningsmæssige tilstand er god. I de uopvarmede magasiner er trægenstandene udsat for påvirkning fra temperaturudsving og i få tilfælde fra sollys. For fartøjssamlingens vedkommende tages der højde for dette gennem skibstømrerens løbende tilsyn og vedligehold, og ved særlige problemstillinger indhentes der rådgivning fra Skibsbevaringsfondens konsulenttjeneste og fra Konserveringscenter Vest i Ølgod. Tilsyn og konservering af de øvrige genstande foregår i samråd og med bistand fra Konserveringscenter Vest i Ølgod.

De naturhistoriske magasiner omfatter i alt 2 rum på henholdsvis 40 m² og 20 m². Rummene er tørre og forholdsvist konstante med hensyn til temperatur og tilfredsstillende egnede til opbevaring af de naturhistoriske præparater. Rummene er dog ikke klimastyrede. Ud over de egentlige magasiner opbevares en del af samlingen i ikke egnede lokaler på grund af akut mangel på plads. Disse tæller et kælderrum, der er under påvirkning af fugt samt et fryserum på 6 m². Opbevaringsforholdene præger denne del af samlingerne.

3. Redegør for den koordinering, museet foretager med andre museer vedrørende konservering og bevaring (max ½ side)

Fiskeri- og Søfartsmuseet er tilknyttet Konserveringscenter Vest i Ølgod, som kan bistå museet i langt de fleste bevaringsopgaver. Gennem Konserveringscenter Vest samarbejder museet med flere museer om at tilvejebringe fælles magasinforhold. Desuden samarbejder museet med museerne i Søfartspuljen og Fiskeripuljen, hvor der også diskuteres bevaringssspørgsmål. Museets metodeudviklende projekt vedr. overrisling af fartøjer med saltvand, ventes at frembringe resultater, der kan komme andre museer med fartøjer til nytte.

Strategidel:

1. Udpeg de vigtigste indsatsområder og angiv, hvorledes museet vil prioritere i den kommende planperiode. Beskriv i denne sammenhæng, hvilke dele af samlingen museet vil gennemgå med henblik på eventuel konservering og kassation. (max 2 sider)

Museets fartøjssamling på friland vil være den største bevaringsmæssige udfordring i planperioden. Af formidlingsmæssige hensyn ønsker museet at beholde sine større fartøjer under åben himmel på museets frilandsområde. Efter tilendebringelsen af renoveringen af everten "Ane Cathrine" skal der etableres tilfredsstillende bevaringsforhold for fartøjet, og ved årsskiftet 2010-11 iværksætter museet, med støtte af Kulturarvsstyrelsen, et metodeudviklende projekt vedr. den bevarende

virkning af overrisling af museets fartøjer med saltvand. Desuden vil der blive udarbejdet en rullende bevaringsplan for alle de af museets fartøjer, der opbevares under åben himmel.

Som led i en kommende bevaringsplan vil museet udarbejde en plan for faste tilbagevendende tilsyn med samlingens konserveringsmæssige tilstand i samråd med Konserveringscenter Vest i Ølgod.

Museets magasiner er næsten fyldt op, og dette er en væsentlig hindring for museets aktive indsamling af især større genstande. Derfor vil museet deltage i det forberedende arbejde vedrørende etablering af et fælles genstandsmagasin for museer i vestjyske område, idet visionen er på et tidspunkt at kunne overføre dele af samlingen, herunder visse fartøjer, større genstande af jern samt evt. dele af fiskeredskabssamlingen til et fælles magasin. Det forventes ikke, at der vil blive behov for ansøgning om udskillelse af større dele af samlingen, idet museet i 2010 vil have tilendebragt en grundig magasingennemgang med efterfølgende ansøgning om tilladelse til de nødvendige udskillelser og kassationer.

De naturhistoriske magasiner er ligeledes fyldt op og en del af samlingerne befinder sig pt. i uegnede lokaler. Museet vil derfor i den kommende planperiode som nævnt ovenfor deltage i arbejdet med etablering af et fælles magasin, der kan rumme den del af samlingen, der ikke opbevares optimalt. I samme forbindelse vil havpattedyrsamlingen og fiskesamlingen blive gennemgået med henblik på konservering samt eventuel kassation af beskadigede præparater.

Såfremt et planlagt udbygningsprojekt af museet gennemføres, vil det medføre forbedrede magasinforhold for museet naturhistoriske samlinger.

Årlige satsningsområder

2011	Metodeudvikling for fartøjsbevaring under åben himmel Rullende bevarings- og restaureringsplan for museets fartøjssamling udarbejdes Plan for fast tilsyn med museets samlinger
2012	Naturhistoriske magasiner gøres tidssvarende
2013	Status for fællesmagasiner – hvis de ikke realiseres udarbejdes plan B.
2014	Status for magasinering og bevaring: hvad er kommende indsatsområder

2. Hvordan forholder museets planer vedr. konservering og bevaring sig til den overordnede vision og strategien for de øvrige hovedopgaver (max ½ side)

Fiskeri- og søfartsmuseet arbejder på at tilvejebringe tilfredsstillende bevaringsforhold for alle museets genstandstyper og vil derigennem leve op til museumslovens krav om god museumsdrift. Samtidig må hensynet til formidlingen ikke svækkes, hvilket giver særlige udfordringer på skibsbevaringsområdet. Her bidrager museet med et metodeudviklingsprojekt.

REGISTRERING

Afsnittet om registrering skal indeholde status og en 4-årig strategi.

Status og aktuelle udfordringer:

1. Redegør for museets aktuelle registreringspraksis og -system (max ½ side)

De kulturhistoriske samlinger registreres i Regin, efter at der i 2008 med støtte fra Kulturarvsstyrelsen blev udviklet et program til digital konvertering af museets oprindelige

Arkibas-registreringer til Regin-systemet. Herefter er der foregået en gennemgang, tilretning og publicering af de oprindelige Arkibas-registreringer til Regin, og dette arbejde forløber fortsat.

Da de naturhistoriske museer endnu ikke har adgang til et fælles registreringssystem analogt med Regin, foretages registreringen af de naturhistoriske samlinger pt. elektronisk i Microsoft Excel samt i en sideløbende fysisk registrant. En del af registreringerne foreligger dog i forældede elektroniske formater.

2. Angiv status på handleplanen for indberetning til de centrale kulturarvsregistre KID og Museernes Samlinger (indsendt til Kulturarvsstyrelsen sommer 2008 og maj 2009) (max ½ side)

Museet indberetter nyregistrerede sager til Museernes Samlinger via publicering i Regin, og efterhånden som tilretningen af de oprindelige Arkibas-registreringer færdiggøres, publiceres disse sager løbende. Status for publicering er i juni 2010, at ca. 30 % af sager og genstande er publiceret. Dette betyder, at museet formentlig ikke – som ellers anført i handleplanen – vil kunne nå at færdiggøre tilretning af alle oprindelige sager med udgangen af 2010. Arbejdet planlægges derfor til at skulle fortsætte i 2011/2012. Ved siden af den løbende tilretning finder der i 2009/2010 en væsentlig forbedring af registreringerne sted i form af en gennemgang og revision af registreringerne mhp. eliminering af dobbeltregistreringer, fejlregistreringer samt udskillelse af genstande så som arkivalier og bøger, som ved en fejl har fået museumsnummer påført.

Strategidel med angivelse af årlige satsningsområder:

1. Udpeg særlige indsatsområder (for eksempel OCR-scanninger, overgang til nyt registreringssystem m.m.) og angiv, hvorledes museet vil prioritere i den kommende planperiode (max 1 side)

Gennemgang, tilretning og efterfølgende publicering af museets oprindelige Arkibas-registreringer i Regin vil fortsætte i planperioden og forventes afsluttet i 2011 eller 2012. Herefter vil en indscanning af ca. 10.000 museumsregistrerede fotos til publicering i Museernes Samlinger blive prioriteret.

Museets interne retningslinjer for registrering er i forbindelse med overgangen til Regin blevet samordnet med de generelle retningslinjer i Regin Hjælp. Dog vil der fortsat være et behov for en mere målrettet registreringsvejledning til museets eget brug, og denne vejledning – benævnt Registreringshåndbog – som påbegyndtes under Arkibas-systemet, vil blive gennemgået og ført ajour. Endvidere vil der efter anbefaling af museets eksterne revision blive formuleret og implementeret en praksis med egenkontrol af registreringer og magasinering.

I den kommende planperiode vil registreringen af den del af de naturhistoriske samlinger, der foreligger i forældede formater, søges bragt i et tidssvarende system. Det er samtidigt ønskeligt at de naturhistoriske samlinger indføres som sag i Regin, indtil et decideret registreringssystem for de naturhistoriske museer foreligger.

Årlige satsningsområder:

2011: Registreringshåndbog revideres. Indscanning af fotosamling tilendebringes.

2012: Publicering i Regin afsluttes.

2013: Egenkontrol af registrering og magasinering implementeres

2014: Registrering af de naturhistoriske samlinger i tidssvarende formater tilendebringes.

FORSKNING

Afsnittet om forskning skal indeholde status og en 4-årig strategi.

Status og aktuelle udfordringer:

1. Hvad er status for museets forskningsmæssige dækning af ansvarsområdet? (2 sider)

Fiskeri- og Søfartsmuseet oprettede i 1994 i samarbejde med Århus Universitet Center for Maritim og Regional Historie (CMRH). I dag drives centret i samarbejde med Syddansk Universitet under navnet Center for Maritime og Regionale Studier (CMRS).

Baggrunden for oprettelsen af forskningscentret var Fiskeri- og Søfartsmuseets ønske om at styrke forskningen på museet og sikre, at den kunne evalueres på lige fod med universitetsforskning.

Desuden var det et ønske at sikre rekrutteringen til museets fagområde. Følgelig indførte man en stillingsstruktur svarende til den på sektorforskningsinstitutionerne. Det betød, at alle inspektører, der beskæftiger sig med forskning, skal være forskeruddannet (have en ph.d.-grad eller tilsvarende) og meritere sig inden for stillingsstrukturen ved at underkaste sig en ekstern seniorforskerbedømmelse inden for en begrænset årrække efter tildelingen af ph.d.-graden.

I 2004 blev museets kulturhistoriske forskning underkastet en evaluering i forbindelse med CMRS' første 10-årige funktionsperiode.

I 2004-05 blev museets forskning som helhed underkastet en forskningsbedømmelse af Kulturarvsstyrelsen i forbindelse med museets godkendelse som § 16-museum.

Med ansættelse af biolog ph.d. Lasse Fast Jensen 1/1 2008 kom også museets biologiske forskning under stillingsstrukturen. Hidtil var kun den kulturhistoriske forskning omfattet.

I dag har museet fire forskere, hvoraf to er seniorforskerbedømt

- Morten Hahn-Pedersen, cand. mag. i historie og kunsthistorie, seniorforskerbedømt 1994.
- Mette Guldborg, mag. art. i europæisk etnologi, ph.d. i historie, seniorforskerbedømt 2002.
- Søren Byskov, mag. art. i etnografi og socialantropologi, ph.d. i historie, seniorforskerbedømmes ultimo 2010.
- Lasse Fast Jensen, cand. scient. og ph.d. i biologi.

Forskerne har som udgangspunkt 1/4 af deres arbejdstid til forskning.

2. Hvordan løfter museet sin forskningsopgave? Redegør for lokale, nationale og internationale samarbejdsrelationer og partnerskaber museet har indgået i forbindelse med museets forskning (1 side)

Fiskeri- og Søfartsmuseet indgår i talrige samarbejder i relation til museets forskning. Primær samarbejdspartner er Syddansk Universitet i kraft af partnerskabet om det fælles forskningscenter Center for Maritime og Regionale Studier. Endvidere samarbejder museet med landets maritime museer og naturhistoriske museer, universiteter, erhvervsliv, myndigheder og foreninger, ligesom museets medarbejdere deltager – ofte med papers – i såvel nationale som internationale konferencer. På det kulturhistoriske område er de primære internationale samarbejdsrelationer International Congress of Maritime Museums (ICMM), International Maritime Economic History Association (IMEHA), International Commission for Maritime History (ICMH), Association of North Sea Cities (ANSC), The Baltic Working Group on Coastal Culture and Maritime Heritage, Center for Vestnordisk Historie samt North Atlantic Fisheries History Association (NAFHA).

I forbindelse med de naturvidenskabelige forskningsaktiviteter er der indgået samarbejde med en række nationale såvel som internationale forskningsinstitutioner. På nationalt plan samarbejdes med Aarhus Universitet, DTU Aqua, Syddansk Universitet, Københavns Universitet, Roskilde Universitetscenter, Danmarks Miljøundersøgelser, DTU Veterinærinstituttet, Vadehavscentret og Skov- og Naturstyrelsen. Internationalt samarbejdes der på det naturvidenskabelige område med French Research Institute for Exploitation of the Sea (IFREMER), Frankrig, Christian-Albrechts-Universität zu Kiel, Tyskland, Gesellschaft für Marine Aquakultur, Tyskland, Université Laval, Canada, National Research Institute of Aquaculture, Japan, Göteborgs Universitet, Sverige og Universität Wien, Østrig.

Strategidel med angivelse af årlige satsningsområder:

1. Angiv de forskningsmæssige satsningsområder museet ønsker at forfølge i den kommende 4-årige periode, og markér årlige satsningsområder (max 2 sider)

Fiskeri- og Søfartsmuseet ønsker i de kommende år at

- bevare og styrke sin position som forskningsinstitution
- udbygge det tværfaglige samarbejde mellem kultur- og naturhistorie, humaniora og naturvidenskab
- gøre det faglige miljø på museet større gennem eksterne bevillinger
- have mindst en ph.d.-studerende tilknyttet museet (gerne både en fra humaniora og en fra naturvidenskab)
- optimere samarbejdet inden for CMRS
- udbygge samarbejdet med andre museer med lignende forskningsmæssige satsninger
- tilbyde attraktive rammer til specialestuderende
- sikre at museets forskningsresultater kommer ud til en bredere fagkreds
- arbejde for at maritimhistorien gøres relevant for en bredere fagkreds
- sikre at museet deltager i de relevante netværk, såvel nationalt som internationalt
- sikre naturhistorien et tættere ophæng på universitetet
- sikre forskningstid til den enkelte forsker

Forskningsprojekter

Museets faste forskere har følgende forskningsprojekter, som der arbejdes på løbende

Strukturer under forandring – Vestjylland og Nordsøen siden 1960

Projektets formål er at beskrive, hvorledes udviklingen i fiskeri og søfart sammen med opkomsten af offshore energiproduktion, stigende kystturisme og infrastrukturelle forbedringer i forening har påvirket den vestjyske erhvervsstruktur i perioden fra 1960 til i dag. I den kommende planperiode vil projektet behandle følgende hovedpunkter:

2011: Møller på havet – havmølleparkernes udvikling og perspektiv

2012: A.P. Møller-Mærsk og Olien 1997-2012

2013: Hovedtræk i kystturismens udvikling siden 1960

2014: Kystturismen og attraktionsmarkedet – perspektiver omkring årtusindskiftet

Dansk fiskeris historie

Projektet vil give et overblik over dansk fiskerihistorie og tilknyttede problemstillinger med henblik på udarbejdelsen af en samlet dansk fiskerihistorie. Som et led i udarbejdelsen behandles udvalgte problemstillinger. Disse forventes at være

2011: Syntese, overblik, fællestræk og markante forskelle i dansk fiskeri med særlig henblik på teknologi, organisering, mobilitet og afsætningsforhold

2012: Fiskeriet og miljøet – ydre påvirkningers betydning for fangstmulighederne

2013: Regulering af fiskeriet – forholdet mellem fiskeriet og centrale myndigheder

2014: Regulering af fiskeriet – muligheder og begrænsninger

Vadehavets kulturlandskab og historie

Projektet udforsker menneskets brug af landskabet i den danske del af Vadehavet med særligt henblik på erhverv og bierhverv i perioden 1536-2010. I planperioden vil der blive gennemført undersøgelser af delemner som led i forberedelse af monografi i udgivelse næste planperiode.

Emnerne forventes at blive:

2011: Småerhverv i Vadehavet

2012: Sejlads og søfart i Vadehavet

2013: Kontakten med Holland og Tyskland

2014: Vadehavets øer

Populationsstruktur og adaptiv evolution

De evolutionære mekanismer bag populationsstruktur og lokal tilpasning i naturlige populationer danner kernen i den naturhistoriske forskning ved Fiskeri- og Søfartsmuseet. Forskningen er primært centreret omkring Vadehavets fisk, invertebrater og havpattedyr.

At kende til populationsstrukturen og eventuelle lokale tilpasninger, såvel som mekanismerne bag, er essentiel i forbindelse med forvaltning og beskatning af populationer og arter. Samtidig muliggør kendskab til populationsstruktur, lokal tilpasning og de evolutionære kræfters samspil en prospektiv vurdering af konsekvenser af f.eks. fragmentering, enkelte populationers forsvinden eller miljøændringer.

2011: Komparativ Adaptiv evolution i *Coregonus* artskomplekset: et case study af den endemiske nordsøsnæbel

2012: Lokal tilpasning hos stenbider (*Cyclopterus lumpus*) i danske farvande

Lokal tilpasning hos stillehavsøsters: kvantitative genetiske analyser og genekspression

Molekylær evolution hos den invasive Stillehavsøsters

Diversity and habitat-specific adaptation of *Gasterosteus aculeatus* in the North Sea

2013-14: Økologiske og genetiske effekter af havets forsurening.

Ud over de faste forskeres projekter vil der under forudsætning af fornøden finansiering blive udført en række forskningsprojekter inden for områderne dansk fiskeri, vestjysk søfart, kystkultur, maritime erhverv, offshore energiproduktion, fisks adfærd og fysiologi, havpattedyr, Vadehavets kultur- og naturforhold, klimaændringer, invasive arter samt sammenhænge mellem havets organismer og de menneskelige aktiviteter. Projekterne findes beskrevet i en intern plan udarbejdet i tilknytning til den 4-årige arbejdsplan. Nogle af projekterne vil fungere som delundersøgelser i de faste forskeres projekter. Museet påregner i planperioden desuden at udføre eksternt finansierede ad hoc forskningsopgaver, hvilket kan forrykke tidsplanen i de faste medarbejders forskningsprojekter. Endvidere vil der blive søgt midler til at knytte udefrakommende forskere og studerende til museet.

2. Hvordan forholder museets forskningsstrategi sig til den overordnede vision og strategien for de øvrige hovedopgaver (max 1/2 side)

Museet arbejder målrettet på at opkvalificere sin forskning gennem forskeruddannelse og meriteringssystemer. Museet vil fortsat udvikle sine forskningsaktiviteter, så de dels er dækkende for museets ansvarsområde og dels kan imødekomme den efterspørgsel efter mindre forskningsprojekter, der måtte være inden for museets kompetenceområder. Desuden vil museet gennem sin publiceringspraksis sikre, at det lever op til de standarder, der findes for forskning på det kulturministerielle område.

Museet ønsker at udbygge det tværfaglige samarbejde mellem kultur- og naturhistorie.

Museets forskning skal være relevant for museets besøgende, sådan at museets position som en forskningsbaseret museumsattraktion sikres. Museets forskningsresultater omsættes i museets udstillingsvirksomhed.

FORMIDLING

Afsnittet om formidling skal indeholde status og en 4-årig strategi.

Status og aktuelle udfordringer:

1. Hvad er status for museets formidlingsmæssige dækning af ansvarsområdet (2 sider)

Museets formidlingsafdeling planlægger og gennemfører undervisningsforløb rettet mod skoleklasser og grupper. Afdelingen udvikler og reviderer undervisningsmateriale, udvikler informationsmateriale og medvirker ved opbygning af udstillinger i samarbejde med museets inspektører. Desuden gennemføres der aktiviteter i skoleferier og i højsæson. En populær daglig formidling er fodringen af museets sæler.

I den forløbne planperiode er formidlingen til børn og unge styrket og udviklet, både i undervisningssammenhænge og over for museets øvrige besøgende. Der er udarbejdet nye undervisningstilbud indenfor museets kultur- og naturhistoriske arbejdsområder. Aktiviteterne er tilpasset flere faglige niveauer. Formidlingen har årligt fastholdt et stort antal elever til undervisning samt besøgende i de åbne laboratorier (ferieaktiviteter), hvor fagligheden af formidlingen sættes i højsæde. Formidlingen af gamle håndværk prioriteres højt ved arbejdende værksteder i ferieperioderne samt ved inddragelse i undervisningen, hvor ”hands on” praktiseres i videst muligt omfang. Udstillingsmæssigt er der lavet flere særudstillinger fx omkring fiskeri og Vadehavet samt opdateringer af ældre permanente udstillinger.

2. Hvordan løfter museet sin formidlingsopgave? Redegør for lokale, nationale og internationale samarbejdsrelationer og partnerskaber museet har indgået i forbindelse med museets formidling (max 1 side)

- Formidlingsafdelingen arbejder med undervisning af børn og unge, hvor aktiviteterne tager udgangspunkt i museets arbejdsområder og udstillinger og tilpasses elevernes faglige niveau
- Afdelingen giver introduktioner til museet, faglige oplæg og rundvisninger til grupper
- Formidling til museets øvrige gæster. Formidlingen til museets øvrige gæster er dels baseret på daglig formidling ved fx sælfodringer dels på aktiviteter tilrettelagt i forbindelse med ferier. Den personlige formidling vægtes højt.
- Fiskeri- og Søfartsmuseet modtager årligt mange forespørgsler fra offentligheden. Hurtig tilbagemelding prioriteres højt som en del af museets service.
- Museet tilbyder hvert år nye særudstillinger, der belyser forskellige aspekter inden for museets arbejdsområde

Fiskeri- og Søfartsmuseet samarbejder med Danske Akvarier og Zoologiske Anlæg (DAZA) om generel formidling og om konkrete projekter som fx Galathea Danmark- projektet. Desuden deltager museet i Organisationen af Danske Museer (ODM)´s formidlingsseminarer samt i vadehavsrelaterede partnerskaber herunder Vadehavets Formidlerforum (VFF), hvor der bl.a. er udarbejdet materiale til undervisningsprojektet ”Mit Vadehav”. Endvidere samarbejdes med Center for Undervisningsmidler (CFU), Esbjerg Kommune, Miljøcenter Ribe, Fanø Kommune og Turisterhvervet. I forbindelse med ferieaktiviteter inddrages ofte eksterne partnere. På særudstillingssiden samarbejdes såvel med danske museer – specielt medlemmer af Fisker- og Søfartspuljerne – som udenlandske kollegainstitutioner; primært via Association of North Sea Cities (ANSC) og The Baltic Working Group on Coastal Culture and Maritime Heritage.

Strategidel med angivelse af årlige satsningsområder:

1. Angiv de formidlingsmæssige satsningsområder museets ønsker at forfølge i den kommende 4-årige periode og markér årlige satsningsområder (max 2 sider)

Museet ønsker i den kommende planperiode at:

- højne formidlingen og gøre den mere aktuel, bl.a. ved at inddrage nyeste resultater af museets forskning
- udvikle den tværfaglige formidling således at undervisning og formidling tager udgangspunkt i både kultur- og naturhistorie.
- afprøve tiltag i forbindelse med udbygningsprojektet både udstillingsmæssigt og formidlingsmæssigt.
- udnytte mulighederne for webbaseret formidling.
- udarbejde guider til særlige afsnit af museet, herunder akvarium og frilandsområde.
- gøre undervisningen mere anvendelsesorienteret
- bibeholde høj service og kvalificeret formidling over for publikum
- udbygge formidlingen omkring Nationalpark Vadehavet
- reorganisere museets hjemmeside
- undersøge mulighederne for at finde midler eksternt til ansættelse af en eventkoordinator.
- undersøge mulighederne for at finde eksterne midler til at udnytte de muligheder, der ligger i sociale medier som facebook, twitter o.l.

Udstillinger

Museets udstillinger skal i hovedtræk afspejle museets ansvarsområder og forskningsindsats. Det tværfaglige udstillingssamarbejde ønskes styrket i perioden (kultur/natur)

I den kommende planperiode skal der arbejdes med følgende *permanente udstillinger*

- Udstillinger i tilknytning til sælarieudbygning
- Udstilling i tilknytning til hvalhal
- Ny permanent udstillingsflade for fiskeri og søfart
- Røgeri og skibsproviantering på Friland.

Museets *særudstillinger* udskiftes løbende efter et rullende program. Museet arrangerer hvert år 2-4 særudstillinger. Disse vil bl.a. blive brugt til at afprøve ideer til brug for udbygning af museet. For 2011 er p.t. er planlagt 3 udstillinger:

- North Sea Passengers Lines - i samarbejde med Association of North Sea Cities
- Vestkysten fra oven – fotos fra den jyske vestkyst.

- Døde hvaler: om hvalkadavere, hvalstrandinger og hvalfangst.

Andre aktiviteter

- Da Vadehavet bliver Nationalpark i 2010 vil formidlingsafdelingen gerne styrke både undervisning og formidling til museets gæster inden for området. Der søges eksterne midler til at styrke museets engagement i natur/kulturformidling, f.eks. gennem tilknytning af naturvejleder for kysten omkring Esbjerg.
- Udvikling af arbejdende værksteder og publikumsaktiviteter

Årlige satsningsområder

2011	Udvikling af anvendelsesorienteret undervisning til gymnasieelever Udarbejdelse af et kombineret fysisk og virtuelt rollespil (under forudsætning af fornøden bevilling) Akvarieguide udkommer Afsøge mulighederne for tilknytning af naturvejleder
2012	Tværfaglig undervisning for især folkeskolens elever Frilandsguide udkommer
2013	Tværfaglig undervisning for især folkeskolens elever
2014	En del af museets permanente udstillingsflade udskiftes

2. Hvordan forholder museets formidlingsstrategi sig til den overordnede vision og strategien for de øvrige hovedopgaver (max ½ side)

Formidlingen er museets ansigt udadtil. I formidlingen udkrystalliseres museets øvrige aktiviteter og omsættes til udstillinger, aktiviteter og meget andet til glæde for museets besøgende. Formidlingen skal sikre, at museet fortsat er attraktivt for museets besøgende og dermed sikre opfyldelse af museets ambition om at være en forskningsbaseret museumsattraktion.